

Sygn. akt II AKo 58/16

POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący : SSA Leszek Kulik (spr)

SSA Janusz Sulima

SSA Jerzy Szczurewski

Protokolant	: Agnieszka Rezanow - Stöcker
-------------	-------------------------------

przy udziale prokuratora - Elżbiety Czupryńskiej

po rozpoznaniu wniosków sędziów Sądu Okręgowego w Olsztynie

w przedmiocie wyłączenia od rozpoznania sprawy

na podst. art. 41 § 1 k.p.k., art. 42 § 1, 2 i 4 k.p.k.

postanawia:

- 1. Wyłączyć od rozpoznania sprawy II K 68/15 sędziów Sądu Okręgowego w Olsztynie : O. Ż., A. Ś., W. B., P. M., E. O., L. M., C. K., K. W., M. J., A. G., G. W., L. P., W. K.**
- 2. W pozostałym zakresie wniosków nie uwzględnić i sprawę zwrócić do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 21 listopada 2014 r., sygn. akt III KO 74/14 wznowił postępowanie sądowe zakończone wyrokiem Sadu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 listopada 2005 r., sygn. akt II AKa 189/05, zmieniającym wyrok Sadu Okręgowego w Suwałkach z dnia 13 czerwca 2003 r., sygn. akt II K 65/02, uchylił zaskarżony wyrok oraz zmieniony nim wyrok sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Suwałkach do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem z dnia 11 marca 2015 r. Sąd Najwyższy po rozpoznaniu na posiedzeniu 11 marca 2015 r. inicjatywy przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu wyrażonej w postanowieniu Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 4 lutego 2015 r., sygn. akt II K 88/14, na postawie art. 37 k.p.k. przekazał sprawę J. W. oskarżonego z art. 148 § 2 pkt 1 i 4 k.k. i inne Sądowi Okręgowemu w Olsztynie z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

Wszyscy sędziowie Sądu Okręgowemu w Olsztynie złożyli do akt oświadczenia na piśmie wraz z wnioskiem o wyłączenie ich od udziału w sprawie. W uzasadnieniu złożonych wniosków wskazywali, że do przesłuchania przed Sądem w charakterze świadków zostali m.in. zawnioskowani prokuratorzy z Prokuratury Okręgowej w Olsztynie, Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku, biegli i funkcjonariusze CBS znani im osobiście. Niektórzy z nich powoływali się też na znajomość z zawnioskowanym do przesłuchania w charakterze świadka – Prokuratorem J. P., którego siostra zatrudniona jest w Sądzie Okręgowym w Olsztynie w charakterze sędziego. W ich ocenie są to okoliczności o

jakich mowa w art. 41 § 1 k.p.k., które mogą wywoływać uzasadniona wątpliwość co do ich bezstronności w powołanej sprawie.

Sąd Apelacyjny podzielił zasadność jedynie części złożonych przez sędziów wniosków. Mianowicie wyłączył od udziału w sprawie tych sędziów Sądu Okręgowego w Olsztynie, którzy oświadczyli, że znają osobiście osoby zawnioskowane w charakterze świadków i utrzymują z nimi bliskie kontakty towarzyskie. Brak jest natomiast podstaw do wyłączenia pozostałych sędziów od udziału w sprawie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. W ich przypadku brak jest bowiem istotnych i obiektywnych przyczyn przemawiających za wyłączeniem. Zwykle kontakty służbowe nie stanowią wystarczającej podstawy do uwzględnienia wniosku o wyłączenie, zwłaszcza, że nie dotyczą one relacji ze stronami postępowania lub ich pełnomocnikami lecz potencjalnymi świadkami. Zeznanie świadka tak jak każdy inny dowód podlega swobodnej ocenie Sądu w granicach określonych w art. 7 k.p.k. Zwykła znajomość ze świadkiem, chociażby dotycząca relacji stricte służbowych, nie powinna krępować sędziego przy ocenie jego zeznań, jak też nie powinna wzbudzać u osoby postronnej wątpliwości co do jego bezstronności. W tym przypadku wobec braku bliższych relacji brak jest podstaw do przyjęcia, że pomiędzy tymi osobami zachodzi jakakolwiek zależność ograniczająca sędziego w swobodnym podejmowaniu decyzji. Przyjęcie odmiennego stanowiska w tej kwestii sprowadzałoby się w istocie do przyjęcia, co do zasady, domniemania stronniczości sędziego i podważałoby przekonanie co do niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Wsparcia dla takiego poglądu można też doszukać się w judykaturze. Wystarczy odwołać się chociażby do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2015 r., (III KK 351/14, LEX nr 1665591), który podkreślił, że podstawą żądania wyłączenia sędziego na wniosek, są trwałe powiązania sędziego ze stroną albo jej pełnomocnikiem typu przyjaźń, wrogość, zbieżność lub rozbieżność interesów. Sporadyczne kontakty, na linii wyłącznie zawodowej (co ma też miejsce w przedmiotowej sprawie w odniesieniu do zdecydowanej większości sędziów, którzy złożyli swoje oświadczenia w trybie określonym w art. 42 § 2 k.p.k.), nie powodują konieczności wyłączenia sędziego.

Fakt, że w ramach wykonywanych czynności zawodowych niejednokrotnie dochodzi do kontaktów służbowych i zawodowych pomiędzy funkcjonariuszami organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości nie oznacza, iż można w sposób racjonalny twierdzić, że mogą istnieć podejrzenia co do nieobiektywnego rozpoznania sprawy. Oczywiście jest natomiast, że gdyby częstość takich kontaktów służbowych dorównała do zaistnienia relacji, które przekroczyły te ramy i stały się kontaktami innego rodzaju (przyjaźni, koleżeństwa) to w takim przypadku wątpliwości co do bezstronnego rozpoznania sprawy winny być usuwane w oparciu o regulacje procesowe określone w art. 41 i art. 42 § 1 i § 2 k.p.k. (Postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 8 maja 2013 r., V KO 33/13, LEX nr 1313144).

Zupełnie odmiennie należy więc ocenić sytuację, kiedy sędzia nie tylko ze stroną, ale również ze świadkiem nawiązuje bliższe relacje osobiste, chociażby o charakterze towarzyskim. Tego rodzaju kontaktom mogą towarzyszyć trwałe powiązania i zależności interesów ograniczające sędziego w jego niezależności.

Szczególnie bliskie więzi łączące sędziego ze świadkiem mogą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie i stanowić podstawę do jego wyłączenia w oparciu o przepis art. 41 § 1 k.p.k. (*iudex suspectus*).

W takim przypadku strony procesu mogą zasadnie domniemywać, że u podłoża decyzji podejmowanych przez sędziego leżą wskazane zależności, co stwarza zewnętrznemu przekonanie, że bezstronność sędziego jest wątpliwa. Aby więc uniknąć takich subiektywnych i w większości przypadków całkowicie bezpodstawnych ocen, dla dobra wymiaru sprawiedliwości, należy takiego sędziego wyłączyć od udziału w sprawie.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy należy zauważyć, że na tego rodzaju szczególnie bliskie kontakty i więzi towarzyskie z osobami zawnioskowanymi przez strony do przesłuchania w charakterze świadków, powoływali się sędziowie Sądu Okręgowego w Olsztynie : O. Ż., A. Ś., W. B., P. M., E. O., L. M., C. K., K. W., M. J., A. G., G. W., L. P., W. K.. Dlatego też Sąd Apelacyjny złożone przez nich wnioski uwzględnił i wyłączył ich od udziału w sprawie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

Natomiast wnioski pozostałych sędziów, które nie spełniały tych ustawowych wymogów nie zostały uwzględnione, co w konsekwencji skutkowało też zwrotem sprawy do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie. Wobec możliwości utworzenia właściwego składu orzekającego do rozpoznania sprawy w powołanym Sądzie, nie zachodziła bowiem potrzeba przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu.

Jedynie na marginesie należy dodać, że niewątpliwym walorem takiego rozstrzygnięcia będzie rozpoznanie sprawy przez Sąd miejscowo właściwy z mocy ogólnych przepisów kodeksu postępowania karnego. Zasadą winno być przecież osądzenie sprawy w sądzie właściwym miejscowo do jej rozpoznania, a odejście od tej reguły powinno być wyjątkowe. Mianowicie normy prawne regulujące właściwość miejscową sądu powinny być odczytywane w powiązaniu z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, który gwarantuje rozpoznawanie sprawy przez właściwy sąd. Przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi innemu niż właściwy stanowi zawsze odstępstwo od prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Z tych też względów Sąd Apelacyjny orzekł jak na wstępie.